

ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ ЛЮДИНИ У КОНЦЕПЦІЇ «ДЕРЖАВА У СМАРТФОНІ»

Маріям Рзаївна ЧАЛАБІЄВА,

*кандидат юридичних наук,
науковий співробітник НДІ державного
будівництва та місцевого
самоврядування НАПрН
<https://orcid.org/0000-0002-4126-0138>*

Діджиталізація стала новою ерою у процесі розвитку системи державних послуг. Інформатизація та цифровізація країни автоматично наближає Україну до бажаного «європейського рівня». Тому вектор розвитку новітніх технологій у сфері державних послуг є не тільки доцільним та актуальним, а й символізує відмову від радянської моделі державності.

Особливим механізмом у процедурі впровадження концепту «Держава у смартфоні» є, насамперед, сервіс «Дія» (скорочення від «Держава і я»), який представляє собою мобільний застосунок та цілий портал із державними послугами онлайн [1].

Враховуючи тематичну багатоманітність електронних державних послуг, можна провести паралель між типологією інструментів «Дії» (та інших державних медіа-сервісів) і правами людини, якими вони опікуються:

- Єдиний державний веб-портал відкритих даних [5] – створений для забезпечення своєчасного розміщення органами влади інформації, яка підлягає оприлюдненню, а також будь-яких інших даних, що відповідають визначенню публічної інформації у формі відкритих даних. Майданчик дає змогу реалізувати право особи на інформацію, та на задоволення політичних інтересів, які гарантовані Конституцією (ст. 34, 36) [4];

- онлайн система «eHealth» (eZdorovya) [2] та портал «Helsi.Me» [3] – цифрова трансформація природно торкнулася сфери охорони здоров'я, а вищевказані системи дають змогу обмінятися медичною інформацією, обрати лікаря, записатися на прийом, отримати електронне направлення та інше. Так, у статті 3 Конституції України регламентовано, що основними її засадами є визнання людини, її життя та здоров'я, честі та гідності, недоторканості і безпеки як найвищої соціальної цінності. А стаття 27 – гарантує невід'ємне право на життя, яке держава зобов'язана захищати [4];

- «Дія. Цифрова освіта» [6] – платформа містить освітні серіали з медіа-грамотності. Завдяки цьому проєкту кожен українець отримує можливість і вільний доступ до знань з цифрової грамотності. Таким чином, платформа дає змогу реалізувати право на освіту, яке регламентовано ст. 53 Конституції України [4];

- «Дія. Бізнес» [7] – майданчик поки працює у тестовому режимі, але вже надає цілий спектр професійних консультацій та сервісних послуг підприємцям. Отже, це сприяє реалізації права кожного на зайняття підприємницькою діяльністю, яка не заборонена законом, права на працю, що

включає змогу заробляти собі на життя роботою, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується (статті 42,43 Конституції України) [4].

Водночас, «Дія» надає допомогу по безробіттю, пропонуючи заповнити заяву про надання чи поновлення статусу безробітного та заяву про призначення чи поновлення допомоги по безробіттю [1];

- Електронний суд [8] – це вдалий результат симбіозу судової реформи та ідеї цифрового суду, який забезпечує ефективний документообіг між учасниками судового процесу, судами, та третіми суб'єктами, що беруть участь у судових процесах. Опосередковано реалізує право осіб на судовий захист (стаття 55 Конституції України) [4].

Крім того, на платформі «Дія» [1] можливо:

- ознайомитись (та залишити електронну заяву) на отримання послуг муніципальної няні, допомоги при народженні дитини, і навіть зареєструвати її місце проживання.

Сервіс «єМалятко» пропонує за однією заявою отримати більш ніж 10 державних послуг для новонародженого від різних органів влади. Отже, реалізується принцип «сім'я, дитинство, материнство і батьківство охороняються державою», який гарантується ст. 51 Конституції [4];

- подати декларацію про відходи, отримати дозвіл на водокористування, що дає змогу забезпечити екологічну безпеку і підтримати екологічну рівновагу на території України (ст. 16 Конституції) [4];

- отримати довідку про доходи пенсіонера, зокрема, для отримання субсидій, таким чином реалізується право на соціальний захист населення, яке закріплено у статті 46 Конституції України, та інше.

Процес діджиталізації суспільних відносин провокує появу цифрових прав у населення, які гостро потребують нормативно-правового врегулювання. Загалом, оцифрування державних послуг стає новітнім викликом сучасності. У випадку забезпечення державою кібербезпеки та гарантування цифрової рівності, громадськість отримає значну перевагу у вигляді оптимізації часу, відкритості системи дій державних органів та оперативної реалізації прав і свобод людини й громадянина.

Список використаних джерел:

1. «Дія». Державні послуги онлайн Офіційний веб-сайт. URL : <https://diia.gov.ua/> (дата звернення : 07.12.2020).
2. «eHealth» (eZdorovya). Офіційний веб-сайт. URL : <https://ehealth.gov.ua/> (дата звернення : 07.12.2020).
3. «Helsi. Me». Офіційний веб-сайт. URL : <https://helsi.me/about> (дата звернення : 07.12.2020).
4. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 07.12.2020).
5. Єдиний державний веб-портал відкритих даних. Офіційний веб-сайт. URL : <https://data.gov.ua/> (дата звернення: 07.12.2020).
6. «Дія. Цифрова освіта». Офіційний веб-сайт. URL : <https://osvita.diia.gov.ua/> (дата звернення : 07.12.2020).
7. «Дія. Бізнес». Офіційний веб-сайт. URL : <https://business.diia.gov.ua/> (дата звернення : 07.12.2020).
8. «Електронний суд». Офіційний веб-сайт. URL : <https://id.court.gov.ua/> (дата звернення : 07.12.2020).